

نقش مدیریت جهادی در تحقق اقتصاد مقاومتی

کمال عبدی

کارشناسی ارشد علوم اقتصادی - دانشکده اقتصاد - دانشگاه پیام نور واحد دیواندره - کردستان - ایران

چکیده

جمهوری اسلامی ایران همانند سایر نظام های حکومتی دارای عناصر و مولفه هایی است که آن را از سایر نظام ها متمایز کرده و اهداف عالی آن، بر مبنای مولفه ها تحریف شده است. از جمله این خصوصیات می توان به اقتصاد مقاومتی اشاره کرد که هجمه و تحریم های یک جانبه غرب علیه کشورمان در سالیان گذشته ضرورت اجرایی شدن این موضوع را در سر تاسر کشور، سازمان ها و نهاد ها فراهم آورده است. اقتصاد مقاومتی مفهومی است که در پی مقاوم سازی، بحران زدایی و ترمیم ساختارها و نهاد های فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی مطرح می شود، که قطعاً باور و مشارکت همگانی پیش شرط و الزام چنین موضوعی است. اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی ها و تاکید روی مزیت های تولید داخل و تلاش برای خوداتکایی است. اقتصاد مقاومتی در رویارویی و تقابل با اقتصاد وابسته قرار می گیرد. اقتصاد مقاومتی بعنوان یک راهبرد و برنامه برای مدیریت وضعیت اقتصادی ایران در شرایطی که تحریم هایی علیه ایران وضع شده است، مطرح می باشد. چالش هایی مثل عدم اجماع نظر مسئولان، عدم وجود زیر ساخت های مناسب و وابستگی اقتصاد به درآمد حاصل از فروش نفت در این راه وجود دارند. تاکیداتی که رهبر در طی سالیان گذشته به این موضوع داشته اند، زمینه و باب جدیدی را در رابطه تحقیقات و پژوهش های مرتبط با این موضوع بوجود آورده است. لیکن به این موضوع نیز باید توجه داشت که تحقق اقتصاد مقاومتی در گرو مدیریت جهادی بوده و متناسب با امکانات موجود در کشور است که با انجام یک حرکت جهادی می توان گام های موثری در راستای تحقق اقتصادی مقاومتی برداشت. پروژه حاضر با هدف بررسی ارتباط بین مدیریت جهادی و استراتژی های اقتصاد مقاومتی انجام شده است. نتایج نشان داد که قناعت و توجه به بیت المال، مدیریت مشارکت پذیر، سخت کوشی و خستگی ناپذیری، خودباوری و انعطاف پذیری و تشکیلات بود، در معادله رگرسیون با تحلیل مسیر معنی داری بود. بدین معنی که حداقل یکی از متغیر های مستقل بر متغیر وابسته تاثیر دارد که در این فرآیند نهادینه کردن ارزش های دینی، سختکوشی و خستگی ناپذیری قابلیت پیش بینی را در اقتصاد مقاومتی دارند.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، مدیریت جهادی، اقتصاد وابسته

۱- مقدمه

امروزه بر نقش دولت در توسعه اقتصادی کشور های در حال توسعه اذعان می شود (حاجی یوسفی، ۱۳۹۲). از منظری دیگر برای کشور ایران که مصمم است اقتصاد تک محصولی و مبتنی بر درآمد نفت را متحول نموده و بسمت عدم وابستگی به نفت حرکت کند، موضوع اقتصاد مقاومتی یک راهکار و نقشه سازنده است (پیغامی، ۱۳۹۱). در صورتی که جهت گیری حرکت به سمت شاخصه های مطلوب مدیریت جهادی می بایستی مشخص گردد. ایران با گذشت ۴۰ سال از انقلاب اسلامی و انجام انقلاب فرهنگی در دانشگاه ها و تاسیس مراکز بزرگ پژوهشی کاملا آماده برای انعقاد مباحث نظریه پردازی، مطابق نیاز سازمان های ایرانی، کار قابل اعتنایی را در برنامه های خود به ثبت نرسانده است (حاجی شریف، ۱۳۹۰). برای نهادینه کردن فرهنگ جهادی در جامعه کنونی ما علاوه بر لزوم شناخت دقیق اصول آن نیاز به مدیرانی داریم که بصورت پایه ای با اصول مدیریت جهادی آشنا بوده باشند. در اینصورت است که می توانیم با درصد بالایی از اطمینان از مواهب و دستاوردهای مدیریت جهادی در کشور برخوردار گردیم (قلی پور کمی، ۱۳۹۲). با وقوع انقلاب اسلامی علی رغم تلاش های بی وقفه تغییرات ساختاری در اقتصاد سیاسی ایران با موفقیت همراه نبوده است و خصلت های اقتصادی رانتیر همچنان بر دولت ایران صدق می کند. طرح اقتصاد مقاومتی به مثابه الگویی از مدیریت جهادی از سوی رهبر انقلاب اسلامی در پاسخ به این حربه اقتصادی مطرح شده است (هزاوی و زیرکی حیدری، ۱۳۹۳). همه رهبران بزرگ دنیا آموخته بودند که چگونه خودباوری و بی گمانی را پیش از هر کس و از درون خودشان ببینند و باور کنند (آنتونی رابینز، ۲۰۰۵). از عبارت فوق در می یابیم که هر گونه تحول مدیریتی ابتدا باید از درون شکل بگیرد و بر اساس آنچه در مطالب فوق صورت پذیرفت مدیریت جهادی، گروهی از مدیریت بوده که نیازمند یک تحول درونی است. چنانکه پیتر دراگر می گوید: مشکلات مدیریت همیشه به مشکلات مردم تبدیل می شود (پیتر دراگر، ۱۹۹۱). باید به این نکته توجه شود که یک مدیر جهادی، مشکلات خود را به هیچ عنوان به مشکلات سازمان تبدیل کند. قلمرو مدیریت جهادی تنها منوط به قسمت های اصلی نمی باشد و در تمامی رده ها قابل اجرا و پیاده سازی است و یکی از نهاد هایی که به خوبی این مسئله را نشان می دهد جهاد سازندگی می باشد. مهم ترین رکن و اساسی ترین سرمایه سازمان جهادی، برخورداری از سرمایه انسانی جهاد گر است. بدون این سرمایه اساسا فرهنگ جهادی بی معناست. چنین سرمایه ای که بنا به تعریف باید ایثارگر، مردمی، انعطاف پذیر، ولایت محور، متخصص و متعهد باشد، از بالاترین شاخص های سرمایه انسانی برخوردار است (میر، ۱۳۸۶). مدیریت در سال های پایانی قرن نوزدهم میلادی شکل گرفت، به معنای نبود آن در اعصار پیشین نیست همانگونه که به سادگی می توانیم بپذیریم که کشف قدرت جاذبه بوسیله نیوتون به معنای عدم وجود چنین قدرتی قبل از وی نبوده است (برنوفسکی، ۱۳۹۵). باید بدانیم که مدیریت در همه اعصار وجود داشته است که در هر دوره متناسب با شرایط روش خاص و نامی خاص بر آن گذارده می شود، که دوران کنونی ما نیازمند یک مدیریت جهادی است. باید توجه داشت که اهمیت استفاده از مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی فاصله گرفتن از مدیریت با مبانی غربی و تربیت مدیرانی است که تنها به فکر منفعت طلبی نخواهند بود. بر همین اساس مسئله اصلی پژوهش حاضر اینست که چه ارتباطی بین مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی وجود دارد؟ در این پژوهش با استفاده از پرسشنامه اقدام به جمع آوری داده از مدیران، معاونین و نخبگان وزارت جهاد کشاورزی شد و کارهای پیمایشی و میدانی آن حدود یک هفته به طول انجامید (توزیع و جمع آوری پرسشنامه). سپس با استفاده از نرم افزار های مورد از قبیل SPSS به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته شد و در پایان پیشنهادهای راجع به چگونگی انجام کار در راستای اهداف اقتصاد مقاومتی ارائه گردید.

۲. ادبیات موضوع

۱-۲ اقتصاد مقاومتی

در چند سال اخیر واژه جدید اقتصاد مقاومتی به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است. این واژه برای اولین بار در شهریور سال ۱۳۸۹ در دیدار کارآفرینان با رهبر مطرح شد. در همین دیدار رهبر اقتصاد مقاومتی را مفهومی از کارآفرینی معرفی نمودند. ایشان در دیدار با دانشجویان فرمودند: اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتدای که در شرایط فشار، وضعیت تحریم، در دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد. در تعریفی دیگر اقتصاد مقاومتی به معنای تشخیص حوزه های فشار و تلاش برای کنترل و بی اثر کردن آن تاثیر هاست و در وضعیت آرمانی تبدیل چنین فشار هایی به فرصت هاست. همچنین برای رسیدن به این مهم باید وابستگی های خارجی کاهش یابد و بر تولید داخلی کشور و تلاش برای خودتکایی تاکید گردد. در ادبیات اقتصادی جهان اقتصاد مقاومتی مفهومی جدید است اگر چه کمتر بر آن تاکید شده است. با این وجود نظریه " فنریت اقتصادی " بریگاگلیو از جمله آنهاست که اصطلاح فنریت اقتصادی را در دو مفهوم بکار می برد: اول، توانایی اقتصاد برای بهبود سریع از شوک های اقتصادی تخریب کننده خارجی. دوم، توانایی اقتصاد برای ایستادگی در برابر آثار این شوک ها (بریگاگلیو، ۲۰۱۱). در مفهوم دقیق تر، می توان از واژه اقتصاد سیاسی مقاومتی بهره برد که در عمل و کاربرد بتواند مبتنی بر اقتصاد اسلامی نه تنها بر بحران های ایجاد شده در عرصه اقتصاد سیاسی فایز آید، بلکه مسیر اقتصاد را در جهتی قرار دهد که آمادگی و آینده نگری لازم نیز ایجاد شده باشد که در پی مقاوم سازی، بحران زدایی و ترمیم ساختار ها و نهاد های فرسوده موجود اقتصادی مطرح شود (باغچقی، ۱۳۹۳). در اصل هدف اقتصاد مقاومتی در این برهه زمانی رهایی کامل کشور از وابستگی به نفت است. اما اتخاذ صرف برنامه ای اقتصادی بدون عزم لازم و روحیه بالای مدیران نمی تواند قابل تحقق باشد. به بیان دیگر مدیریت یک برنامه به اجرای بهتر و زیباتر آن مفهوم کمک می کند. بر این اساس علاوه بر لزوم شاخصه های علم مدیریت مدرن برای مدیران، نوعی روحیه و خودباوری جهادی که ریشه در فرهنگ و سنن عمیق ایرانی- اسلامی آن سرزمین دارد، نیز لازم بنظر می رسد. بنابراین سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در زمان مناسب طرح و تبیین شد و پس از تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام به تایید رهبری رسید و ابلاغ شد. از جمله اشکالات اساسی مدیریت اقتصادی کشور نداشتن الگویی برای مدیریت اقتصاد در وضعیت چالش و بحران است. در کنار تحریم همه جانبه غرب بر کشور و با وجود تلاش وافر برخی مسئولین، متاسفانه بسیاری از مسائل به چالش تبدیل شده و چالش ها نیز فرصت اثرگذاری منفی بر اهداف را پیدا کرده اند. سیاست های اقتصادی نیز بدون الگویی از پیش تعیین شده به صورتی کاملا اقتضایی و موردی بکار گرفته می شوند و در مجموع کارایی لازم ندارند. در حال حاضر با اینکه مقام معظم رهبری اواع کنونی را به گردنه ای که از آن عبور خواهیم کرد تشبیه فرموده اند اما بر داشتن اقتصاد مقاومتی تاکید و اصرار دارند. این مسئله نشان می دهد که در مدیریت اقتصادی باید سنجیده عمل شود و بویژه چالش تحریم را بعنوان واقعیتی جدی در تمام سال های پس از انقلاب وجود داشته در برنامه اقتصادی وارد سازد (سیف، ۱۳۹۱).

---

¹ Economic resilieb=nce

۳- استراتژی های اقتصاد مقاومتی

الف) بازدارندگی

ب) مقابله

ج) جذب و ترمیم

د) پخش و تضعیف

در خصوص هر یک از استراتژی های فوق الذکر باید متذکر شد که این استراتژیها از راهکارها و خط مشی های مربوط به خود در جهت تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی استفاده می کنند که در ادامه به شرح هر یک پرداخته می شود:

الف) استراتژی بازدارندگی

۱- توسعه مبادلات پایای تجاری

۲- بکارگیری ظرفیت ایرانیان خارج از کشور

۳- استفاده از طلا برای تسویه تجاری

۴- فعال سازی دیپلماسی اقتصادی

۵- استفاده از ظرفیت کشور های بی طرف

۶- استفاده از شرکت های خصوصی داخلی و خارجی

۷- بیمه داخلی کشتی های نفتی

ب) استراتژی مقابله

۱- خود فایی در محصولات راهبردی

۲- توانمند سازی بخش خصوصی و فعال سازی ظرفیت های داخلی

۳- توسعه زیر ساخت ها

۴- حمایت از شرکت های دانش بنیان

۵- اجرای سیاست های اصل ۴۴

۶- بهبود فضای کسب و کار

ج) استراتژی جذب و ترمیم

۱- اصلاح الگوی مصرف خانوار

۲- اصلاح الگوهای مصرف انرژی

۳- اصلاح الگو های کشت و آبیاری

۴- اصلاح نظام بودجه ریزی عمومی

۵- اصلاح الگوی مصرف منابع در تولید

۶- اصلاح نظام اداری و تحقق حکمرانی خوب

۷- اصلاح الگوی یارانه ها در بودجه عمومی

د) استراتژی پخش و تضعیف

۱- سهمیه بندی حامل های انرژی

۲- سهمیه بندی ارز دولتی

۳- سهمیه بندی مسافرت های خارجی

۴- سهمیه بندی نهاده های دامی و کشاورزی

۵- تخصیص سهمیه غذایی به دهک های پایین درآمدی

۶- سهمیه بندی منابع یارانه ای نظام بانکی

۷- سهمیه بندی منابع یارانه ای بودجه عمومی

شایان ذکر است که هر یک از استراتژی های فوق بصورت اقتضایی عمل کرده و در حالت متناسب به خود بکار گرفته می شود (سیف، ۱۳۹۱).

۴- اقتصاد مقاومتی یک مکتب اقتصادی برای نظام اسلامی در وضعیت تحریم و پساتحریم

تحریم ابزاری تنبیهی است که در سیاست خارجی مورد استفاده قرار می گیرد. هدف از تحریم ها، فشار بر کشور هدف برای تغییر رفتار است. این تغییر رفتار می تواند رفتار سیاسی یا تغییر سیاست های اقتصادی باشد. تحریم اقتصادی همواره یکی از ابزار های فشار و اجبار در پیشبرد اهداف سیاست خارجی کشور ها در سطح بین المللی مورد توجه قرار گرفته که البته ایالات متحده آمریکا در این خصوص بیشتر از قدرت های دیگر از این حربه استفاده کرده است. اکثر تحریم ها تا سال ۲۰۰۶ از جانب آمریکا طورت رفته است. می توان گفت که با توجه به پایبندی مسئولان و ملت ایران به اصول و ارزش های انقلاب سیاست های خصمانه آمریکا با کشورمان پایانی نخواهد داشت اما آنچه اهمیت دارد اینست که باید در این برهه حساس با تمام توان و ظرفیت در مقابل این سیاست ها مقاومت کرد. در کنار استفاده از کلیه ظرفیت های دیپلماتیک جهت زدودن آثار منفی و کاستن از سختی تحریم ها، باید در داخل کشور اقدامات مقابله ای انجام شود، و همچنین طرح موضوع اقتصاد مقاومتی از سوی رهبر توسط مسئولین نظام بدون هیچ گونه درگیری حزبی از همه توان خود برای جامه عمل پوشاندن به آنها استفاده نموده و مردم نیز مسئولان را در این امر خطیر همراهی کنند چرا که سربلندی و موفقیت کشور نیازمند همدلی و همکاری صمیمانه مسئولان و مردم خواهد بود. همچنین تحریم صنعت نفت فرصت مناسبی است تا بیماری اساسی اقتصاد کشور در وابستگی به درآمد نفتی درمان شود. برای افزایش صادرات غیر نفتی روش های متعددی نظیر استفاده از جواز صادراتی یا افزایش نرخ ارز وجود دارد. البته بدلیل اینکه وابستگی به وادرات هنوز در ایران درمان نشده است، استفاده از افزایش نرخ ارز گرچه موجب رشد صادرات غیر نفتی (رشد ۳۰ درصد صادرات غیر نفتی در سال ۱۳۹۰) اما بدلیل نارضایتی حاصل از تورم وارداتی مورد توجه نیست (یوسف زاده، ۱۳۹۴).

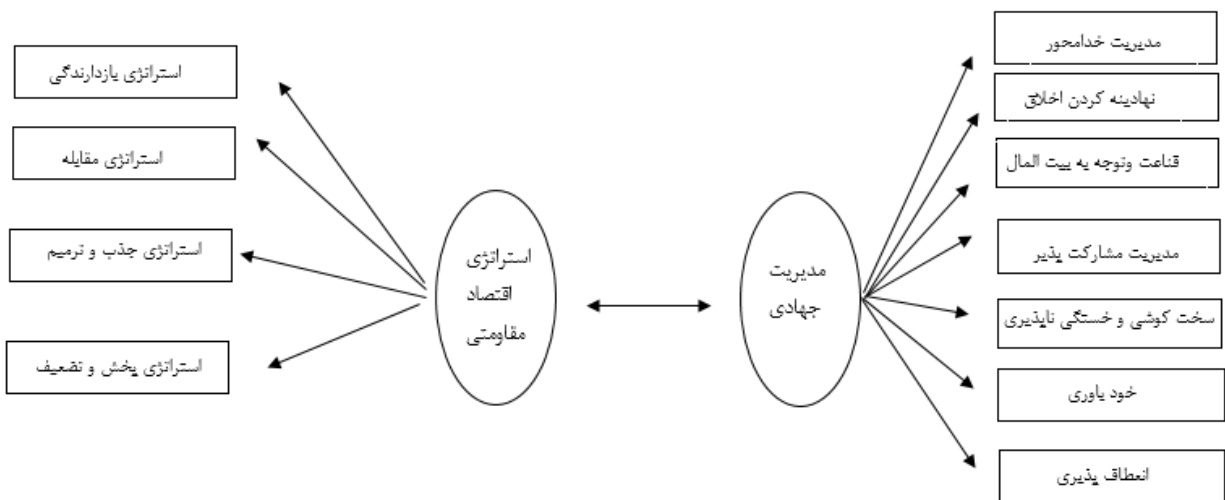
شاید برای برخی این تصور بوجود آمده باشد که اقتصاد مقاومتی مختص زمانی است که کشور با فشار ها و تحریم های ظالمانه غرب روبروست و حالا که قرار است تحریم ها برداشته شود اهمیت این موضوع کمتر شود اما به عقیده کارشناسان این حوزه اجرای اقتصاد مقاومتی در دوران پساتحریم اهمیت بیشتری خواهد داشت. بر اساس بیانات رهبری اقتصاد مقاومتی نگاهی درون زا و برون نگر دارد. بنابراین در دوران کنونی اگر نقاط آسیب پذیر اقتصاد کشور شناسایی شود، اقتصاد به چنان استحکامی دست خواهد یافت که ابزار های دشمنان بر آن تاثیری نخواهد گذاشت (میرلداری و محمدی نشلی، ۱۳۹۴).

۵- مدیریت جهادی

در تعریف کلمه جهاد باید گفت که جهاد به معنای تلاش فراوان و بطور کلی به نوعی واداشتن بدان چه بر آن دشوار و سخت باشد، اطلاق می شود (طباطبایی، ۱۳۸۷). از دیدگاه رهبر جهاد آن عرض عریض و آن عمل شامل و عام و نافع تمام نشدنی است که در انواع و اشکال مختلف تحقق پیدا می کند. در عمل معیار جهاد همان چیزی است که امروز در زبان فارسی در کلمه مبارز وجود

دارد. بعنوان مثال نویسنده مبارزه، عالم مبارز و جامعه مبارز. پس جهاد یعنی مبارزه. خود جهاد ارکانی دارد این ارکان عبارتند از: اول اینکه در آن جد و جهد و تلاش و تحرک باشد. دوم در مقابله دشمنی باشد. مبارزه در آنجا که دشمن نیست معنا ندارد. شیخ صدوق به نقل از امیرمومنین چنین بیان می کند: مدیریت جامعه اسلامی ان نیست که بهترین خوراک ها و لباس ها و امکانات را داشته باشد بلکه مدیر جامعه اسلامی کسی است که در سختی ها و مشکلات همراه مردم باشد و حتی در پایین ترین سطح جامعه باشد. به تعبیری می توان گفت که این تعبیر امام علی اهمیت و ضرورت سبک مدیریت اسلامی را تبیین می کند. مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای شهر و شهرداری تهران در سال ۱۳۹۲ و ۳ ویژگی مهم مدیریت جهادی را خدمت به مردم، نیت خدایی و تکیه بر علم بر می شمارند (الوانی و همکاران، ۱۳۹۴). مدیریت جهادی عبارتی دانش و هنر بکارگیری منابع انسانی برای دستیابی به اهداف سازمان به شیوه مطلوب مبتنی بر نظام ارزشی اسلام خواهد بود.

۶- مدل مفهومی پژوهش

۷- سوالات پژوهش

- ابعاد مدیریت جهادی و استراتژی های اقتصاد مقاومتی چه ارتباطی با یکدیگر می توانند داشته باشند؟
- نهادینه کردن اخلاق و ارزش های دینی و استراتژی های اقتصاد مقاومتی چه ارتباطی با یکدیگر می توانند داشته باشند؟
- سختکوشی و خستگی ناپذیری و استراتژی های اقتصاد مقاومتی چه ارتباطی با یکدیگر می توانند داشته باشند؟
- انعطاف پذیری و تشکیلات چه ارتباطی با یکدیگر می توانند داشته باشند؟

۸- روش تحقیق و جامعه و نمونه آماری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط بین مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی به روش توصیفی- پیمایشی انجام شد، جامعه آماری را کلیه مدیران، معاونان و نخبگان اقتصادی وزارت جهاد و کشاورزی که بالغ بر ۷۵ نفر بودند و با استفاده از نمونه گیری به سبک سرشماری تمامی جامعه آماری بدلیل محدود بودن بعنوان نمونه آماری انتخاب شدند و پرسشنامه در اختیار آنها قرار داده شد. روایی پرسشنامه به تایید صاحب نظران این پروژه رسید و پایایی آن نیز با استفاده از اجرای مقدماتی روی ۳۰ نفر از نمونه آمار محاسبه شد که آلفای کرونباخ ۰,۹۳ بدست آمد که نشان از همبستگی بالای درونی بین گویه هاست. در پایان تجزیه و تحلیل داده با استفاده از روش های آماری توصیفی از جمله میانگین، انحراف معیار و جداول و روش های آمار استنباطی ضریب

همبستگی پیرسون، رگرسیون چند متغیره و تحلیل مسیر استفاده شد. شایان ذکر است که نرمال بودن داده ها قبل از اجرای آزمون آماری با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف بررسی و مورد تایید واقع شد.

۹- یافته های تحقیق

اقتصاد مقاومتی دارای دو دسته استراتژی های بلند مدت و کوتاه مدت است. استراتژی های بلند مدت متصور اقتصادی هستند که هم تعامل پویا با دنیای خارج و هو توانایی مقاومت در برابر تهدیدات خارجی را دارد، که چنین اقتصادی دارای قدرت انعطاف پذیری زیاد نسبت تکانه های وارد شده می باشد. اما اقتصاد کوتاه مدت در حقیقت برای عبور از بحران های پیش رو و وضعیت بحرانی است. جدول (۱) نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف را نشان می دهد.

جدول ۱. آزمون کولموگروف- اسمیرنوف

ابعاد مدیریت و جهادی و اقتصاد	مدیریت خدامحوری	نهادینه کردن اخلاق و ارزش های دینی	قناعت و توجه به بیت المال	مدیریت مشارکت پذیر	سختکوشی و خستگی	خودباوری	انعطاف پذیری	اقتصاد مقاومتی
Z	۱,۶۴	۰,۸۲۲	۱,۱۸	۰,۸۲۲	۰,۸۲۲	۰,۴۵۶	۱	۰,۶۳۹
P	۰,۰۹	۰,۵۰۹	۰,۱۲۰	۰,۵۰۹	۰,۵۰۹	۰,۹۵۸	۰,۲۶۶	۰,۸۰۹
سطح معنا	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۵

یکی از مفروضات رگرسیون نبود اثر هم خطی بین متغیر های مستقل است. شاخص های تحمل واریانس و تورم واریانس این فرضیات را چک می کنند. در SPSS این گزینه ها با نام تلورانس و VIF تعریف شده اند. مقدار شاخص تلورانس بین صفر و یک است. اگر این مقدار به یک نزدیک باشد نشان دهنده اینست که این متغیر با متغیر های مستقل دیگر اثر هم خطی ندارد و اگر به صفر نزدیک باشد عکس این حالت را داراست.

شاخص VIF نیز در صورتی نشان از تایید عدم وجود اثر هم خطی بین متغیر های مستقل را نشان می دهد که مقداری کمتر از ۲ اختیار کند.

شاخص های همخطی چندگانه		
متغیر های پیش بین	تلورانس	VIF
مدیریت خدامحوری	۰,۵۱	۱,۹۵
نهادینه کردن اخلاق و ارزش های دینی	۰,۵۷	۱,۷۴
قناعت و توجه به بیت المال	۰,۵۷	۱,۷۲
مدیریت مشارکت پذیر	۰,۶۲	۱,۶۰
سخت کوشی و خستگی ناپذیری	۰,۵۱	۱,۹۴
خود باوری	۰,۶۴	۱,۵۵
انعطاف پذیری	۰,۴۱	۱,۸۸

از دیگر مفروضات رگرسیون استقلال خطاهاست که باید فرض وجود همبستگی بین خطاها رد شود. می توان از آماره دوربین واتسون استفاده کرد. برای تایید می بایست مقادیر بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشند که در این پژوهش مقدار برابر ۱,۹ بوده که حاکی از

صادق بودن این پیش فرض است. پس از بررسی پیش فرض های رگرسیون می توان به این سوال مهم که آیا مدیریت جهادی و ابعاد آن با استراتژی های اقتصاد مقاومتی ارتباط دارد پاسخ داد.

انعطاف پذیری و تشکیلات	خودباوری	سخت کوشی و خستگی ناپذیر	مدیریت مشارکت پذیر	قناعت و توجه به بیت المال	نهادینه کردن اخلاق و ارزش های دینی	مدیریت خدامحوری	اقتصاد مقاومتی	
								اقتصاد مقاومتی
							۰,۳۹۲	مدیریت خدامحوری
						۰,۴۳۱	۰,۴۰۸	نهادینه کردن اخلاق
				۱	۰,۵۲۵	۰,۵۱۹	۰,۴۰۲	قناعت و توجه به بیت المال
			۱	۰,۴۳۵	۰,۴۰۵	۰,۴۵۳	۰,۳۰۶	مدیریت مشارکت پذیر
		۱	۰,۵۳۰	۰,۳۸۰	۰,۴۲۷	۰,۴۷۳	۰,۵۵۴	سختکوشی و خستگی ناپذیری
	۱	۰,۴۱۰	۰,۳۱۶	۰,۱۷۲	۰,۴۳۵	۰,۲۰۹	۰,۳۵۸	خود باوری
۱	۰,۴۸۸	۰,۶۲۱	۰,۴۲۳	۰,۴۴۷۰	۰,۴۵۶	۰,۶۱۲	۰,۴۰۹	انعطاف پذیری

جدول (۴) نتایج رگرسیون متغیر های مستقل را نشان می دهد.

مدل	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	R	R ²	R ² _{adj}	sig
رگرسیون	۱۳۹۸,۳۴	۷	۱۹۹,۷۶	۶,۰۵	۰,۶۲۲	۰,۳۸۷	۰,۳۲۴	۰,۰۰۰
باقی مانده	۲۲۱۰,۳۲	۶۷	۳۲,۹۹					
کل	۳۶۰۸,۶۶	۷۴						

در این پژوهش میزان R^2 برابر ۰,۳۸۷ شده است به این معنا که ابعاد مدیریت جهادی ۳۸,۷ درصد توانایی اقتصاد مقاومتی و ۶۱,۳ درصد باقی مانده مربوط به خطایی پیش بینی است. شاخص R^2_{adj} (ضریب تعیین تصحیح شده) پیش بینی متغیر وابسته را توسط متغیر های مستقل در جامعه بررسی می کند، با کمی تعدیل نمونه را به تمام جامعه بسط می دهد. مقدار این ضریب در این پژوهش ۰,۳۲۴ شده است. بعبارت دیگر عوامل ابعاد مدیریت جهادی ۳۲,۴ درصد توانایی پیش بینی اقتصاد مقاومتی را دارد.

با توجه به معنادار بودن کل مدل اکنون باید بررسی کرد که کدام یکی از ضرایب صفر نیست و یا عبارت دیگر کدام متغیر یا متغیرها تاثیر معنادار در مدل دارند بدین منظور از آزمون t استفاده می شود.

سطح معناداری	sig	T آماره	ضرایب رگرسیون		متغیر پیش بین
			استاندارد نشده	استاندارد شده	
۰,۰۵	۰,۰۰۱	۶,۱۴		۱۶,۴۹	مقدار ثابت
۰,۰۵	۰,۳۵۴	۰,۹۳۴	۰,۱۲۵	۰,۳۷۱	مدیریت خامحوری
۰,۰۵	۰,۰۰۲	۳,۱۶	۰,۴۲۳	۱,۲۰	نهادینه کردن اخلاق
۰,۰۵	۰,۱۳۷	۱,۵۳	۰,۱۸۹	۰,۴۹۸	قناعت و توجه به بیت المال
۰,۰۵	۰,۳۶۵	-۰,۹۱۲	-۰,۱۱۱	-۰,۳۴۲	مدیریت مشارکت پذیر
۰,۰۵	۰,۰۰۲	۳,۲۷	۰,۴۳۷	۱,۳۵	سخت کوشی و خستگی ناپذیری
۰,۰۵	۰,۱۷۳	۱,۳۷	۰,۱۶۴	۰,۶۴۲	خود باوری
۰,۰۵	۰,۵۲۴	-۰,۶۴۱	-۰,۹۵	-۰,۳	انعطاف پذیری

همانطور که جدول (۵) نشان می دهد ابعاد " نهادینه کردن اخلاق و ارزش های دینی ". " سخت کوشی و خستگی ناپذیری " در پیش بینی اقتصاد مقاومتی در سطح ۵ درصد تاثیر معناداری دارند و مثبت بودن این دو ضریب نشان دهنده اینست که با افزایش این عوامل، میزان موفقیت اقتصاد مقاومتی نیز افزایش می یابد. متغیرهایی که تاثیر معنادار در پژوهش ندارند از معادله رگرسیون حذف می شوند.

۱۰- نتیجه گیری

در این مقاله هدف از برقراری ارتباط بین مولفه های مدیریت جهادی و استراتژی های اقتصاد مقاومتی بود که از میان مولفه های یاد شده به دو مقوله نهادینه کردن اخلاق و سخت کوشی باید توجه ویژه ای مبذول داشت. از آنجایی که مدیر جهادی دارای انگیزه الهی است می بایست با اخلاق نیکو، انتقاد پذیری، پرهیز از تجملات و توجه ویژه به نهادینه کردن اخلاق در محیط کار داشته و و در این راه با سخت کوشی هر چه تمام قدم بردارد. اقتصاد مقاومتی حرکتی خشک و غیر قابل انعطاف نیست بلکه حرکتی پویا و روبه جلو بوده و با استفاده از پیشنهادات زیر می تواند تحقق اهداف را تسهیل نماید:

۱- برنامه ریزان اقدام به برنامه ریزی های منسجم و هماهنگ با حوزه های مدیریت جهادی داشته باشند.

۲- اصل شایسته سالاری را رعایت و با جذب نیروی انسانی متخصص و متعهد در راستای پیشبرد اهداف اقدام نمایند.

۳- کار گروهی ویژه جهت بررسی نیازها و زیر ساختارها در راستای تحقق اهداف تشکیل دهند.

در پایان باید اشاره کرد که اقتصاد مقاومتی مبحثی جدای از ریاضت اقتصادی حاکم بر نظام غرب بوده و راهکار آن مشارکت مردم در امور اقتصادی است که در نهایت تامین معیشت مردم و بهبود سطح رفاه جامعه را بعنوان هدف خود در نظر دارد. اقتصاد مقاومتی بدنبال رفع گلوگاه های رانت خوار و رانت پرور است و در این راستا اتکای اصلی آن به اقتصاد مردم نهاد از طریق مشارکت مردم در فضای اقتصادی است.

منابع و مراجع

- الوانی، سیدمهدی؛ دانائیفرد، حسن و آذر، عادل. (1394) روششناسی پژوهش کمی و کیفی در مدیریت: رویکردی جام. ع. تهران: نشر صفار.
- باغچقی، رامین. (1396) اقتصاد مقاومتی سرمایه گذاری نیروی انسانی ضرورت تشکیل انجمن خبرگی و 120 فصلنامه پژوهش ها و سیاست های اقتصادی شماره 79 مدیریت.
- برونوفسکی، ژاکوب. (2016) عروج انسان ترجمه سیاوش شفق. (1395) تهران: انتشارات نشر کاوش.
- حاجی شریف، محمود. (1393) مدل مدیریت اسلامی - ایرانی و بومی، الگویی جامع برای پژوهش و نظریه- پردازی در مدیریت بومی. تهران: انتشارات آوای دانشگستر با همکاری شرکت سیمان سپاهان.
- حاجی یوسفی، امیرمحمد. (1392) دولت نفت و توسعه اقتصادی در ایران تهران: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- دراکر، پیتر اف و جوزف، ای ماچیارلو. (1991) دراگر و شش دهه اندیشه‌های مدیریتی. ترجمه سیدرضا افتخاری. 1388 مشهد: انتشارات مرنديز .
- رایبیز، آنتونی. (2005) راز موفقی. ت ترجمه مسعود شیرازیان و جواد کلوتی. (1387) تهران: انتشارات نسل نو اندیش.
- سیف، الله مراد". (1391) الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران) مبتنی بر دیدگاه مقام معظم طباطبائی، محمدحسین. (1387) اسلام انسان معاصر جلد دوم بررسی های اسلامی تهران: انتشارات دانشنامه رشد.
- میر، سیدجواد. (1386) ویژگیهای فرهنگ و مدیریت جهادی و آفات آن. اولین همایش ملی فرهنگ و مدیریت جهادی. تهران: وزارت جهاد کشاورزی.
- هزاوئی، سیدمرتضی و زیرکی حیدری، علی". (1397) اقتصاد مقاومتی؛ نماد مدیریت جهادی در اقتصاد سیاسی - ایران ". فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی سال . 11 شماره . 37 صص 26
- یوسفزاده، محسن. (1394) اقتصاد مقاومتی، رویکرد مقابله با تحریمها. اولین کنفرانس بینالمللی مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزشآفرینی 1394
- برونوفسکی، ژاکوب. (1988) عروج انسا. ن ترجمه سیاوش شفق. (1367) تهران: انتشارات نشر کاوش.

Briguglio, Lino & Stephen Piccinino (2017), "Growth and Resilience in East Asia and The Impact of the 2009 Global Recession", Available at: http://www.um.edu.mt/__data/assets/pdf_file/0011/141959/Growth_with_Resilience_in_Asia_5 Dec 2011. Pdf.